

Management Learning Resources in Schools Under The Bangkok Metropolitan Minburi

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี

ปาริฉัตร สาตรา¹, ศันสนีย์ จะสุวรรณ²

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study operations management learning resources in schools. Bangkok Metropolitan Area 2) to present guidelines for the management of learning resources in schools. of Minburi District 13 schools by using the tools to collect two sets of Series 1 query contributors include school administrators, were the director of education school, 13 Deputy Director of the Education Division 130 teachers. Basic Education Board with 39 persons, board network of 65 people, including students, parents 260 people Set 2 interviewed, including those interviewed. School administrators and teachers of 13 schools representing 26 percent of the data analysis, with the The research results showed that :

1) Management Learning Resources in schools under The Bangkok Metropolitan Minburi report the Overall levels of compliance. When considering each side appeared. Plan of the management of learning resources In most Check the use of learning resources In the intermediate. Action uses a learning source In the intermediate respectively.

2) To propose an approach to manage resources of the school. Minburi, Bangkok Metropolitan : the management of learning resources plan should have explored the basic information about the school's learning in school. Defined aims Target the use of learning resources in schools. Do the management of learning resources should have project managed the learning resources in schools. Encourage teachers to develop technology personnel. Check the use of learning resources. The Committee should establish benchmarks to monitor and evaluate the management of learning resources in schools. And prepared summary reports for managing learning resources in schools. Action uses a learning source. The evaluation of management learning in the school improvement plan. Research effectively manage learning resources in schools.

Keyword : Learning resources Management, Learning resources

¹ ปาริฉัตร สาตรา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,
กรุงเทพมหานคร โทร 087 992 9288

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี 2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรีจำนวน 13 โรงเรียน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนจำนวน 13 คน รอง ผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 13 คน ครู จำนวน 130 คน คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 39 คน คณะกรรมการ เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 65 คน รวมทั้งหมด 260 คน ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน ครูโรงเรียนละ 1 คน จำนวน 13 โรงเรียน คิดเป็น 26 คน การวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการ วางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ที่สุด รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านการตรวจสอบ การใช้แหล่งเรียนรู้และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ ตามลำดับ

2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี พบว่า ด้าน การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนด ยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์ เป้าหมายการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้ ความมีการจัดทำโครงการ การบริหารจัดการการใช้ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดหางบประมาณให้เพียงพอ การ ตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการ

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สรุปและจัดทำรายงานผลการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การนำผลการ ประเมินไปวางแผนปรับปรุงแก้ไข จัดสร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาปัญญา นำมาซึ่งเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศไทยทุกๆ ด้าน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามมาตรา 15 การจัดการศึกษามีมาตรฐานแบบ คือ การศึกษาใน ระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยในการจัดการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน และสถาบันทางสังคมต้องร่วมมือกันจัด การศึกษาให้เกิดการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่ ทั้งนี้เพื่อผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตาม ศักยภาพของตนเองได้อย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่เกิดจาก การปฏิบัติจริงจากสภาพแวดล้อมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม รักกิจกรรม สามารถ สืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติที่นำไปสู่วิชาชีพได้ ซึ่งในที่นี้สอดคล้องกับการปฏิรูป การเรียนรู้ซึ่งทำความจริงและผู้เรียนเป็นตัวตั้งและวิชา เป็นส่วนประกอบ สิ่งแวดล้อมจึงเป็นตัวรับต้นการเรียนรู้ ใหม่ๆ ให้เกิดแก่ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการเรียนรู้ และการสร้างลักษณะนิสัยแห่งการเรียนรู้ จึงถือเป็น "หัวใจ" ที่จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

ด้วยบทบาทของการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการ พัฒนาผู้เรียนจึงได้มีการการปฏิรูปการศึกษาเป็นวาระ สำคัญของชาติที่ รัฐบาลมี นโยบายกำหนดให้เป็น ยุทธศาสตร์ในการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษา ไทยให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกา

ภิวัตตน์ ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เนื่องจากมนุษย์มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนและมีศักยภาพในการเรียนรู้สูง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลทั้งด้านความรู้ ทัศนคติ ค่านิยมและทักษะ เน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดนิสัยใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาจึงไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนเท่านั้นแต่เป็นของทุกส่วนในสังคม ดังนั้นหลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา จึงมุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล(education for all) และให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) รวมทั้งจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาของคนทั้งมวล (education for problem) มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

เมื่อกล่าวถึงคำว่า "แหล่งเรียนรู้" สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดความหมายไว้ว่าหมายถึง "แหล่ง" หรือ "ที่รวม" เป็นสถานที่ ศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบแตกต่างจากการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ กำหนดเวลาเกิดการเรียนรู้ดียุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะ สร้างขึ้นให้เหมาะสมสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบเดียวกับการประเมินผลใน "ชั้นเรียน" ในโลกแห่งความเป็นจริงโรงเรียนไม่ใช่สถานที่เพียงแห่งเดียวที่ให้ความรู้ ให้ความรู้ทางการศึกษา และให้ผู้เรียนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียน หากแต่สนใจ ฝ่าฟัน ฝ่าเรียน ตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหอสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ หรือแม้แต่อุทยานประวัติศาสตร์ตามจังหวัดต่างๆ อย่างจริงจัง แม้จะไม่ได้รับวุฒิทางการศึกษา แต่ก็สามารถนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปปรับใช้ประกอบอาชีพจนประสบผลสำเร็จ

ได้ในที่สุด ตัวอย่างนี้ก็มีให้เห็นอยู่ในสังคมไทยมาหลายดังนั้นจึงนับได้ว่าสถานที่เหล่านี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง

กรุงเทพมหานครได้กำหนดให้แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2553 ตามยุทธศาสตร์ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2.5 การพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรื่องการจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์หลักแผนงาน โครงการและกิจกรรมภายใต้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาตามลำดับความสำคัญของกลยุทธ์หลักตามนโยบายของผู้บริหารราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเน้นการเสริมสร้างกรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้องเรียน และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ดังนี้ กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยลักษณะแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้กับเยาวชน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับกลุ่มเป้าหมาย การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพมหานครให้มากขึ้น กลยุทธ์หลักที่ 1 ส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกเขตพื้นที่กรุงเทพฯ โดยลักษณะแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร การพัฒนาคุณภาพของแหล่งเรียนรู้และแหล่งศึกษาตามอัธยาศัย การเพิ่มพื้นที่ให้เยาวชนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างสร้างสรรค์และการสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพิ่มห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และบ้านหนังสือประจำมัธยมศิยิดเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น ดังนั้นการพัฒนาให้โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้วิทยาการและ สร้างเสริมประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่หลากหลาย รวมถึงเสริมสร้างบรรยากาศในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายให้เหมาะสม

สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิธีและทางความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือเป็นคนดี คุณเก่ง และมีความสุข ตลอดจนเกิดการพัฒนาทางปัญญาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีความสำคัญสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความสามารถบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ด้วยระบบและพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศในโรงเรียน ตลอดจนสนับสนุนให้ครูอาจารย์เห็นความสำคัญในการปรับเปลี่ยนสภาพแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องอาศัยระบบการบริหารที่มีคุณภาพจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กรุงเทพมหานครได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยให้มีการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และสร้างแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นในชุมชนเพื่อมุ่งไปสู่ยุทธศาสตร์ “มหานครแห่งการอ่านและการเรียนรู้” โรงเรียนซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการแสวงหาความรู้ ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะความรู้ภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่จะต้องศึกษาค้นคว้า ฝึกเรียนฝึกจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ยังมีแหล่งเรียนรู้อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด ห้องสื่อ พิพิธภัณฑ์ หรือแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของแต่ละชุมชนนั้น ๆ เช่น มีโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การบริหารงาน สังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 13 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนก็จะมีแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในและแหล่งเรียนรู้ภายนอก ที่มีความแตกต่างไปตามสภาพบริบทของชุมชน ท้องถิ่น แต่ที่ผ่านมาโรงเรียนขาดการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากกว่าที่ควรจะเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนซึ่งมีอยู่จำนวนไม่น้อย แต่โรงเรียนหลาย ๆ โรงเรียนมิได้ให้ความสำคัญในการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับผู้เรียน ขาดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างจริงจัง ทำให้แหล่งเรียนรู้ที่ทุกโรงเรียนมีอยู่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าจึงขาดการ

พัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้แหล่งเรียนรู้นั้น ๆ ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพและมาตรา 24 ระบุไว้ว่า ให้จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องดูด ความสนใจ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ และเพชญสถานการณ์โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติซึ่งมีการผสานสารความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและสถานที่โดยการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย และมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอดีเพียงและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจุดเน้นของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ไดระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกและสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ มีความรอบรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา นวัตกรรมในการบริหารงานเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จเรื่องหนึ่งที่มีการนำเสนอมาใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเป็นอย่างยิ่งคือกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) เนื่องจากวงจรคุณภาพเป็นทั้งปรัชญา นวัตกรรมและเป็นต้นธารภูมิปัญญา หรือเป็นศาสตร์ใหญ่ของวงการ

บริหารในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะเครื่องมือการบริหารที่มีนับร้อย ทั้ง หรือมีรูปแบบนั้นล้วนแต่มีแกนร่วมที่สำคัญ บนพื้นฐานเดียวกัน นั่นคือ วงจรคุณภาพ (PDCA) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 47 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และระบบการประกันคุณภาพจัดเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาทราบกันดีอยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องใหม่หรือแปลกแยกจากการทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 13 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารงานอย่างมีระบบและขั้นตอนตามแนวคิดของเดมมิ่ง ที่กล่าวว่า การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย การวางแผน (plan) การดำเนินตามแผน (do) การตรวจสอบ (check) และการปรับปรุงแก้ไข (act) โดยมีการวางแผน นำแผนที่วางแผนไว้มาปฏิบัติ มีการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่ ตามวิธีการพัฒนาระบบคุณภาพชั้นอีก เมื่อวงจรคุณภาพมุ่งช้าไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ

จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี จำนวน 13 โรงเรียน พบร่วมแหล่งเรียนรู้ที่มีทุกโรงเรียนคือ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมรรถ์ร้านค้า ป้ายความรู้ ป้ายความรู้นิทรรศการ แหล่งเรียนรู้ที่มีเป็นบาง

โรงเรียนคือ ห้องนาฏศิลป์ ห้องพระพุทธศาสนา ธนาคารโรงเรียน ห้องดนตรี ต้นไม้พุดได้ สวนสมุนไพร ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องศิลปะ ห้องพลาสติกศึกษา ห้องแนะแนว ห้องขนมอบ ห้องศูนย์สื่อการเรียนรู้ และสวนผึ้ง แหล่งเรียนรู้ที่มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แล้วประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจมากไปน้อย โดยเรียงลำดับข้อมูลดังนี้ แหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จทุกโรงเรียนได้แก่ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมรรถ์ร้านค้า รองลงมาคือ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องพระพุทธศาสนา ป้ายนิเทศ ห้องดนตรี ห้องนาฏศิลป์ สวนสมุนไพร ต้นไม้พุดได้ ธนาคารโรงเรียน สวนแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงได้สำรวจและนำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับแหล่งเรียนรู้ที่ควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงมากที่สุดคือ ป้ายนิเทศ ห้องนาฏศิลป์ รองลงมาคือ สวนสมุนไพร ห้องดนตรี ห้องศิลปะ ห้องพลาสติกศึกษา ห้องสมรรถ์ร้านค้า ห้องพระพุทธศาสนา และแหล่งเรียนรู้ที่ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุดคือ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ธนาคารโรงเรียน ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องแนะแนว ห้องขนมอบ แหล่งเรียนรู้ ห้องพักษาสัตว์ ห้องศูนย์สื่อการเรียนรู้ ต้นไม้พุดได้ จากการสำรวจดังกล่าวจึงทำให้เกิดข้อค้นพบว่า ยังมีแหล่งเรียนรู้อีกหลายแหล่งที่จะต้องได้รับการสร้าง พัฒนา ปรับปรุง สวนแหล่งเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จอยู่แล้วก็ควรพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า จากการสำรวจดังกล่าวโรงเรียนควรนำหลักการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนด้วยกระบวนการบริหารงานแบบเดมมิ่ง (Deming Cycle) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่คุ้มค่าอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ทางการเรียนที่เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญและยังได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้อื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการทั้งของผู้เรียนและของผู้สอนได้อีกด้วย หากไม่มีการดำเนินการ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ก็จะไม่มีการใช้ให้เกิดประโยชน์ นักเรียนขาดโอกาสใช้แหล่ง

เรียนรู้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหาแนวทางเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี โดยใช้กระบวนการบริหารงานด้วยวงจรเดมิง (Deming Cycle) หรือวงจรคุณภาพ เพื่อใช้เป็นข้อมูล สารสนเทศในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พัฒนาและปรับปรุง การบริหารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี
- เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 13 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการจำนวน 13 คน ครูจำนวน 130 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 39 คน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 65 คน รวมทั้งหมด 260 คน ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนละ 1 คน และครูโรงเรียนละ 1 คน จำนวน 13 โรงเรียน คิดเป็นจำนวน 26 คน โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำผลที่ได้ไปเทียบเคียงการแปลค่าคะแนนตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970, p.87-A) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และเสนอผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

1.1 ข้อมูลที่ว่าไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผลดังนี้คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี รองลงมาคือการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สถานภาพส่วนใหญ่เป็นครู มีประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ตั้งแต่กว่า 5 ปี รองลงมาคือ ระยะเวลา 6 – 10 ปี ขนาดของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่

1.2 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ตามกระบวนการวงจรเดมิง (Deming Cycle) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงคือ ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง ด้านการตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ระดับการปฏิบัติปานกลาง และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ ตามลำดับ

2. การนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี

2.1 ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดให้มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการของห้องปฏิบัติการ บุคลากรหรือ จัดทำเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดูแล ให้บริการค้นคว้า การใช้แหล่งเรียนรู้นอกเวลาเรียน

2.2 ด้านการดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำโครงการการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครุบคลากรได้พัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยี ด้วยการจัดอบรมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การให้บริการ การดูแลรักษาระบบ

แหล่งเรียนรู้และที่สำคัญต้องจัดหาบุคลากรในการ ซ่อมบำรุงรักษา ดูแลระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก สะดวกและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครุภำพนดแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพทั้งครุภัณฑ์ส่วนและผู้เรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรจัดทางบประมาณให้เพียงพอจากบประมาณภาครัฐ เอกชน ระดมทุนเพื่อนำมาบริหารจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดหาทรัพยากรวัสดุ ครุภัณฑ์ให้เพียงพอ เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2.3 การตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีคณบดีกรรมการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ใช้เครื่องมือในการตรวจสอบและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดปฏิทินติดตามผลการประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลังการปฏิบัติ สรุปและจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2.4 การนำผลการประเมินไปใช้ มีการวิเคราะห์ผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นำผลประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมาวางแผนปรับปรุงแก้ไข จัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติให้เพียงพอตามกลุ่มสาระ ปรับสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียนโดยการใช้พื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน จัดลำดับความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน วิจัยประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ตามกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรเดิม (PDCA : plan do check act) โดยสรุปรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ พบว่า

1.1 ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการกำหนดดูที่ศาสตร์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของอิไตซิ (2540) ได้กล่าวถึงการวางแผนว่า ในบรรดาส่วนประกอบทั้งสี่ส่วนของวงจรคุณภาพนั้น ควรพิจารณาการวางแผนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด แต่ทั้งนี้มีได้หมายความว่าส่วนอื่นไม่มีความสำคัญ เพียงแต่ว่าส่วนการวางแผนจะเป็นส่วนที่ทำให้ส่วนอื่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล ถ้าแผนการไม่เหมาะสมจะมีผลทำให้ส่วนอื่นไร้ประสิทธิผล ตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดี จะทำให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องและกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน ในการปรับปรุงเป็นการลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่ต้องการให้เป็นกับสิ่งที่เป็นอยู่จริง และกิจกรรมการปรับปรุงที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีมุ่งมองที่มุ่งหมายในทั้งสองสิ่ง เปรียบเสมือนการสร้างบ้านบนพื้นทราย ไม่ว่าจะออกความพยายามเพียงใดก็ตามถ้าภาพในมุมมองของสถานการณ์ที่ต้องการและสถานการณ์จริงไม่ซัดแล้ว ก็จะไม่ได้ผลลัพธ์กลับมา ดังนั้น จึงควรจะสร้างวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์และการจำแนกปัญหา การตั้งเป้าหมาย เข้าใจถึงข้อจำกัดและขอบเขต รวมถึงการนำมาพิจารณา มองถึงวิธีการปรับปรุงที่เป็นไปได้ ตัดสินใจ

ถึงแผนปฏิบัติการ กำหนดวิธีสำหรับตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ที่ได้ การพัฒนาแผน โดยปกติปัญหาที่ถูกนำมาแก้ไขเพื่อปรับปรุงนั้นจะประกอบด้วยสาเหตุหลายประการ ในการแก้ปัญหานี้อย่างเป็นระบบ ผู้นำขององค์กรต้องทำการจัดทำและพัฒนาแผนการปรับปรุง และการพัฒนาแผนประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรมพื้นฐานที่ต้องการปรับปรุงอย่างชัดเจน แยกกิจกรรมออกตามโครงสร้างองค์กร กระจายส่วนย่อยของกิจกรรมพื้นฐานไปตามฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร กำหนดวิธีการประเมินความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน บุคคลที่มีอำนาจหนังสูงสุดในองค์กรควรเป็นผู้ตัดสินใจในการมอบหมายงานและวิธีการประเมินผลโดยผ่านการพัฒนาหน้ากับแต่ละฝ่ายในองค์กร ในทำนองเดียวกัน หัวหน้าฝ่ายงานแต่ละฝ่ายต้องออกแบบและพัฒนาแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมายโดยแผนการจะได้รับการกระจายออกเป็นลำดับลงมาทั่วทั้งองค์กรด้วยวิธีนี้ และจะถูกพัฒนาอย่างเหมาะสมในแต่ละระดับในโครงสร้างองค์กรจนกระทั่งถึงระดับที่ไม่จำเป็นต้องกระจายลงอีกต่อไป ขั้นตอนสุดท้ายคือการตัดสินใจของบุคลากรที่ต้องทำงาน ทรัพยากรที่ต้องการและตารางเวลาที่ต้องปฏิบัติตาม และทำแผนการพัฒนาให้อยู่ในรูปของเอกสารทั้งหมดอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการสื่อสารแผนการได้อย่างแม่นยำที่สุดทำให้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์จากงานวิจัยที่ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่นั้นให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนการกำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายในบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ จัดระบบข้อมูล สารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งอิทัช กีดีก้าวไว้ถึงเรื่องนี้ว่า ต้องมีการรวบรวมสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและจัดอย่างเป็นระบบตลอดจนมีการนำมาใช้งานอย่างเต็มที่ในการวางแผนงาน ต้องมีการพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องกระทำกับสิ่งที่น่ากระทำ ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด และเป็นไปไม่ได้ที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างในเวลาเดียวกัน ต้องพยุงความสมดุลระหว่างเป้าหมายกับทรัพยากร การตั้งเป้าหมายที่สูงเกินไปเป็นการส่วนทางกับการเพิ่มผลผลิต จะต้องมีการ

สร้างระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิผลเพื่อสื่อสารเป้าหมายของแผนการไปสู่ทุกส่วนขององค์กร ทรัพยากรทางด้านวัสดุอาจมีจำกัดแต่ความสามารถของมนุษย์มีไม่จำกัด ดังนั้น จึงมีทางเป็นไปได้เสมอในการปรับปรุง ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถของมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ ดังที่ปฏิญญา ไตรพรหม (2552) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ได้แก่ สำรวจสภาพความพร้อมด้านศักยภาพของโรงเรียน ออกแบบการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและประชาชนทราบ

ดังนั้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จะต้องให้ความสำคัญกับการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ให้บุคคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงาน โดยมีการจัดทำแผนงาน โครงการที่ส่งเสริม หรือสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดมาตรฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกำหนดปฏิทินตรวจสอบ มาตรฐานการใช้แหล่งเรียนรู้คณานครการสถานศึกษา ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมจากประเด็นที่ก่อร่องมาข้างต้นทุกโรงเรียนอาจจัดทำไว้ในแผนงานแต่ยังขาดเพื่อให้การปฏิบัติเกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า การจัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่บุคคลากร เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ครุภาระแผนการจัดการเรียนรู้ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการซึ่งสอดคล้องกับข้อสอดคล้องกับ ศิริพร กองแก้ว (2548) กล่าวไว้ในขั้นการดำเนินการว่า ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีการประชุม อบรมให้ความรู้แก่บุคคลากร

เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดทำโครงการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งปฏิญญา ไตรพระม ได้กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้แก่นำแผนงาน โครงการกิจกรรม ไปสู่การปฏิบัติงาน พัฒนาบุคลากร โดยการจัดประชุม การเข้ารับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน ค้นคว้า และจัดการทรัพยากร กำหนดบทบาทหน้าที่ งบประมาณ อาคารสถานที่ เช่นเดียวกันกับโທชาวด (2544) กล่าวไว้ว่า การลองทำ คือ ก่อนจะลงมือทำได้นั้น แท้จริงแล้วต้องเตรียมวัตถุดีบ เตรียมขั้นตอนต่าง ๆ เสียก่อน หากจะลงมือทำเรื่องใหม่ ๆ ที่ต้องเตรียมไปรับการฝึกหรืออบรมเสียก่อน ขั้นตอนการเตรียมเหล่านี้รวมอยู่ในการลองทำนี้ด้วย ซึ่งต้องมีการตระเตรียมเสียก่อนให้พร้อม จึงจะสามารถลองทำตามแผนได้

ดังนั้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ด้านการดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องมีการประชุม อบรม ให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงอาคารสถานที่ และการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ต้องการส่งเสริมให้ครุบุคลากรได้พัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยี ด้วยการจัดอบรมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

1.3 ด้านการตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สรุปผลและจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กำหนดระยะเวลาการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ ประเมินความพึงพอใจการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สอดคล้องกับศิริพร กองแก้ว (2548) กล่าวว่า การใช้แหล่งเรียนรู้และนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

การตรวจสอบ จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวมรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงาน เป็นขั้นตอน เพื่อรายงานผลการประเมินในภาพรวม ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบประเมินควบคู่กันไปและใช้วิธีหลากหลายวิธีการประเมินผลคร่าวมก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ ประเมินระหว่างใช้แหล่งเรียนรู้ และการประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้โดยพิจารณาจากสติภาพใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้บริการ รวมทั้งอุปสรรคปัญหา สรุปผลรายงานพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) อธิบายการตรวจสอบประเมินผล (Check) ไว้ว่า เป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อนจุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และสายสนธิ แสงเขื่อนแก้ว (2547) ได้ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 พบร่วม ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้เชิงระบบ หรือมีการปฏิบัติไม่ครบทวงจร คือปฏิบัติเฉพาะส่วน ไม่มีการลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ข้อค้นพบที่ได้มีทั้งการวางแผนมาก่อนการปฏิบัติ มีการวางแผนไว้แต่ไม่มีการปฏิบัติ และบางกิจกรรมจะพบว่ามีการปฏิบัติโดยไม่มีแผน สภาพปัญหาโดยรวมขาดการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ขาดข้อมูลสารสนเทศสำหรับใช้ในการวางแผน บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการนิเทศ กำกับ ตรวจสอบติดตาม และนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน โดยข้อเสนอแนะที่ได้รับคือการจัดทางบประมาณ บุคลากร และจัดสถานที่เพิ่มเติม แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานอื่น ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ดังนั้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ด้านการตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คณะกรรมการตรวจสอบประเมินผล โดยกำหนดเครื่องมือ และนำเครื่องมือมาใช้ตรวจสอบประเมินผล ประเมินความพึงพอใจการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดระยะเวลาการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ จากนั้นสรุปผล และจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

1.4 ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ ควรนำข้อมูลจากการรายงานมาใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม ซึ่งตรงกับข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะนำผลการประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับศิริพร กองแก้ว (2548) กล่าวถึงการปรับปรุงแก้ไขว่าเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาเดิมกลับคืนสู่ภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการสอนของโรงเรียน นำโรงเรียนไปสู่องค์กรการเรียนรู้ เกิดประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) กล่าวว่า การพัฒนาปรับปรุง (Act) เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลสำเร็จเรียบร้อยแล้วก็ให้ร่วมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แลกเปลี่ยนภาพรวม แล้วนำเสนอผล การประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาของตนเองต่อไป (1) ในระหว่างการดำเนินงานและมีการตรวจสอบประเมินผล ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเอง และปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ (2) การวางแผนในระยะต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงการจัดการศึกษา

ของสถานศึกษาต่อไป (3) การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษา ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดเลย แต่ต้องทำการติดตามผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูล ที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบว่า การดำเนินงานในช่วงต่อไป สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเอง จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่ ณัฐรัตน์ เจรนนันทน์ และคณะ (2546) กล่าวไว้ว่า การปรับปรุง (Act) เป็นการกำหนดมาตรฐานจากผลการดำเนินงานใหม่ เพื่อใช้เป็น แนวทางปฏิบัติในอนาคต หรือทำการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกับความต้องการ ปัญหาที่ไม่ได้คาดหวังและปัญหาเฉพาะหน้าในการดำเนินงาน จัดได้ผลลัพธ์ที่พอดี และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายแล้ว จึงจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานในอนาคต และจัดทำรายงานเสนอต่อผู้บริหาร และกลุ่มอื่นได้ทราบต่อไป

ดังนั้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ มิใช่แค่เพียงการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรายงานมาใช้ในการวางแผนงานปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และการสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของครุและนักเรียน แต่เป็นการกำหนดมาตรฐานจากผลการทำงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในอนาคตเพื่อทำการแก้ไขปัญหาพัฒนาปรับปรุงไม่มีที่สิ้นสุด

2. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตมีนบุรี ควรดำเนินการดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรมีการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดให้มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการของห้องปฏิบัติการบุคลากรหรือจัดทำเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

ในโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล ให้บริการค้นคว้า

2.2 ด้านการดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้ ความมีการจัดทำโครงการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครุบุคลากรได้พัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยี ด้วยการจัดอบรมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวก ความสะดวกและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครุกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพทั้งครุผู้สอนและผู้เรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรจัดทางบประมาณให้เพียงพอจากงบประมาณภาครัฐ เอกชน ระดมทุนเพื่อนำมาบริหารจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดทำทรัพยากรทั้งวัสดุ ครุภัณฑ์ให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2.3 การตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ใช้เครื่องมือในการตรวจสอบและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดปฏิทินติดตามผลการประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลังการปฏิบัติ สรุปและจัดทำรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2.4 การนำผลการประเมินไปใช้ ความมีการวิเคราะห์ผลจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นำผลประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นماว่างแผนปรับปรุงแก้ไข จัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติให้เพียงพอตามกลุ่มสาระ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์. (2546). แนวคิดการบริหารด้วยมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพอร์เน็ท.

ตรัลย์ มาศรัตน์. (2546). PDCA: นวัตกรรมการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเขียนหนังสือสำหรับครุและผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : 21 เช็นจุรี.

โทชาวะ บุนจิ. (2544). คิดใหม่ทำใหม่ ด้วยไคเซ็น. แปลจาก Zoku Kousureba shiotono KAIZEN gadekru, KAIZEN suihinshido manual โดย ชั่ไม พร สุธรรมวงศ์, สมาคม ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพลส.

ปฏิญญา ไตรพรหม. (2552). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดทำใหม่ โรงเรียนวัดศรีภรังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโหน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ศิริพร กองแก้ว. (2548). สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สายสุนีย์ แสงเงื่อนแก้ว. (2547). การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การ
มีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ชีโตชิ คุเมะ. (2540). **Management by quality**
(MBQ). แปลจาก Management by quality
(MBQ). โดยปรีชา ลีลานุกรร, สมาคมส่งเสริม
เทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). กรุงเทพฯ : ส.เอเชีย
เพรส.

Best], W. John. (1970). **Research in Education**. 3 rd
ed. New Jersey : Prentice-Hall.

Deming, Edward W. (1995). **Out of The Crisis**.
USA: The Massachusetts Institutue Of
Technology Center for Advanced
Engineering Study